

Zofia Woźnicka

Stawy, pow. Jędrzejów

Informator Archeologiczny : badania 4, 207-208

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STARGARD

Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska P.P. PKZ Oddział w Szczecinie

Badania prowadził mgr Ryszard Rogosz pod kierownictwem dr Eugeniusza Cnotliwego. Finansował WKZ w Szczecinie. Pierwszy sezon badań. Grodzisko i podgrodzie wczesnośredniowieczne i miasto średniowieczne. Materiał zabytkowy XV—XVIII w.

Teren objęty badaniami znajduje się w widłach rzeki Iny i Małej Iny, w obrębie murów obronnych miasta średniowiecznego. Na podstawie przeprowadzonych w 1963 r. badań sondażowych wyznaczono zasięg grodu oraz podgrodzia. W związku z intensywnymi pracami budowlanymi postanowiono przeprowadzić badania archeologiczne. Założono wykop o wymiarach 4 × 19 m w środkowej części podgrodzia. Po zdjęciu górnych warstw, zawierających przemieszany materiał zabytkowy datowany ogólnie na XV—XVIII w., odsłonięto warstwy mierzwy i próchnicy z ceramiką wyłącznie późnośredniowieczną, wyrobami ze skóry, żelaza itd. Wyraźny poziom wyznaczała faszynowa droga o szerokości 3 m. Poniżej drogi uchwycono wał ziemny usypany na podstawie z dranic i belek stanowiącej drewniany ruszt zalegający na piaszczystym calcu. Ceramika występująca w jądrze wału jak i pod wałem należy do typowych form z 2 połowy XIII w.

Podsumowując wyniki należy stwierdzić brak warstw wczesnośredniowiecznych w tej części obiektu (w warstwach późnośredniowiecznych występowała w małych ilościach ceramika wczesnośredniowieczna). Należy sądzić, że odkryty wał związany jest z przekształceniem się ośrodka wczesnośredniowiecznego w kasztelanię i rozbudową grodu w kierunku zachodnim. Rozebranie wału jest wzmiankowane w źródłach pisanych w 1295 r., co potwierdza materiał zabytkowy.

W świetle badań zasięg poszczególnych członków zespołu wczesnośredniowiecznego wygląda zapewne inaczej. W celu wyjaśnienia nowych problemów badawczych prace należy kontynuować, tym bardziej, iż teren objęty jest dalszymi pracami.

STAWY, pow. Jędrzejów

Zespół badań nad Polskim Średniowieczem Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej.

Badania prowadziła mgr Zofia Woźnicka. Finansował WKZ w Kielcach. Trzeci sezon badań. Osada (IX/X w.) i grodzisko wczesnośredniowieczne (XI/XII w.).

Przeprowadzono dwa wykopy — jeden na przedłużeniu wykopu z lat ubiegłych, po osi W—E, w kierunku zachodnim i drugi prostopadły, poprzez wnętrze grodu, w kierunku południowym. Wykopem po osi W-E przecięto wał wewnętrzny i fosę III. W wale bardzo silnie zniszczonym przez orkę stwierdzono najniższą warstwę zwęglonej konstrukcji skrzyniowej. Skrzynie o wymiarach 2,3 — 2,5 m wypełnione były piaskiem z gliną. Wał prawdopodobnie umocniony był płaszczem kamiennym.

Fosa III w odległości około 10 m od wału zawierała na dnie warstwę mierzwy z gliną, drobnymi kawałkami drewna i kamieniami. Znalaziono w niej dwa drobne kawałki ceramiki.

Pod nasypem wału stwierdzono warstwę starszej osady z ceramiką ręcznie lepioną i górą obtaczaną oraz współczesną jej ziemiankę (3,5 x 4 m) z paleniskiem kamiennym. W chatę tę wcięty jest duży prostokątny wkop o wymiarach powyżej 3 m, o regularnych ścianach, wypełniony piaskiem z domieszką próchnicy i dużymi kamieniami. Usytuowany jest pod wewnętrznym stokiem wału i wiąże się z nim stratygraficznie. Być może został przygotowany pod ziemiankę a następnie zasypany. Wcięty jest w niego obszerny wkop, równoległy do biegu wału, określony w ubiegłym roku jako fosa IV. Wkop ten wyraźnie wcięty od strony zewnętrznej (zwłaszcza od wschodu i północy) od południa zagłębiony jest nieznacznie a jego warstwy zasypowe łączą się z warstwami zalegającymi we wnętrzu grodu. Wskazywałoby to na przeprowadzenie dużej niwelacji wewnątrz grodu, przeprowadzonej po jego zniszczeniu.

Wykop po osi N-S doprowadzono do środka wewnętrznej kotliny grodu. Stwierdzono tu warstwę kulturową miąższości 30 — 50 cm, zawierającą w przeważającej ilości ceramikę ze starszej osady i nieznaczną ilość ceramiki całkowicie obtaczanej. Znalaziono w niej również zawieszkę brązową z granulacją. Warstwa przypuszczalnie zniszczona jest przez orkę. Pod nią stwierdzono jedną jamę z ceramiką ręcznie lepioną i kilkoma fragmentami ceramiki całkowicie obtaczanej i jedną większą jamę prostokątną, zawierającą materiał z osady starszej.

Brak śladów zabudowy wnętrza grodu może być skutkiem niwelacji i późniejszej orki, dziwi jednak brak śladów ziemianek. Niejasny jest również cel i chronologia przeprowadzonej niwelacji. Być może wyrównywano teren (opadającego dość silnie w kierunku południowo-wschodnim) do zaniechanej później odbudowy grodu. Przypuszczenie takie potwierdzałyby stwierdzone w ubiegłym roku pogłębienie fosy III (wewnętrznej), w którym nie stwierdzono materiału zabytkowego.

Dla wyjaśnienia tych problemów należy przeciąć całe wnętrze grodu. Poza tym konieczne jest kontynuowanie wykopu w kierunku zachodnim dla stwierdzenia na tym odcinku przebiegu pozostałych dwóch wałów i fos oraz znalezienie wejścia do grodu.